

Rescue Down

BUÑUEL VS. DE OLIVEIRA, HERZOG VS. HERZOG

SIMON POPEK

Rotterdamski festival letos ni prinesel posebnega odkritja, kar sta po svoje nakazali že retrospektivni sekciji, posvetili preverjenima klasikoma afriške celine (Abderrahmane Sissako) in hongkonškega žanra (Johnnie To), avtorjema, s katerima se je vsaj v grobih obrisih seznanilo tudi slovensko občinstvo. Tigri – po pričevanjih tistih, ki so izboru v konkurenci precej bolj naklonjeni od mene – prav tako niso prinesli velikega filma, čeprav je treba omeniti film *Ex Drummer* Belgijca Koena Mortierja, enega treh dobitnikov zlatega tigra, ki je s svojo neposredno, mestoma brutalno, mestoma duhovito ter absolutno dinamično podobo belgijske rokerske realnosti, zasnovano na predlogi popularnega romanopisca Hermana Brusselmansa, vnesel prepotrebne kisika v svet pretirano introvertiranih in premalo drznih prvencev. Tako neposrednega portreta neprivlačne, umazane, z alkoholom in drogami postlane realnosti (neuspešnega) rokerskega življenja na platnu nismo videli že dolgo, film pa kljub nekaterim pomanjkljivostim napoveduje zanimivega cineasta.

V čem smo v Rotterdamu potemtakem uživali? V tistem, v čemer na festivalih vse pogosteje uživamo zadnja leta, v filmih zrelih cineastov, ki kljub vzponom in padcem vedno znova presenečajo, bodisi s formalnimi eksperimenti bodisi s čvrsto prepoznavnim rokopisom oziroma vztrajanjem na »klasiki«. V tem kontekstu je Manoel de Oliveira še vedno avtoriteta brez primere;

Belle de jour

Belle toujours

Portugalec bo kmalu slavil prvo stoletnico, zato takoj vklopimo števec, brez katerega ne gre več noben zapis o njegovem delu: maestro bo letos decembra dopolnil 99 let. Če se vam informacija zdi fascinantna, naj dodamo, da je de Oliveira v zadnjem času vsako leto posnel vsaj dva celovečerna filma ter da v tem trenutku končuje snemanje dveh kratkometražcev, načrtuje snemanje novega celovečerca in pripravlja sodelovanje v še enem omnibusu!

V stoletni karieri se je de Oliveira lotil mnogih tem, še nikoli pa tako odkritega *hommaga* kot v primeru filma *Belle toujours* (Še vedno lepotica), posvetila *Lepotici dneva* (Belle de jour, 1966) Luisa Buñuela in scenarista Jean-Clauda Carriera, bolje rečeno, nadaljevanja, katerega dogajanje režiser prestavi v sedanost, štirideset let po seksualnih avanturah Séverine Serizy, ki jo je v izvirniku odigrala Catherine Deneuve. Zvezdnica se bojuje »ni hotela ponavljati« in je povabilo zavrnila, zato pa sodelovanja z de Oliveiro ni zavrnil Michel Piccoli, ki je lik sarkastičnega Henrija Hussona, najboljšega prijatelja moža »lepotice dneva«, ki v sklepnem delu poskrbi za eno številnih dvoumnosti (ali je Séverininemu možu izdal ženino skrivnost ali ne?), izvrstno prenesel v okolje sodobnega Pariza.

In kje de Oliveira najde povezavo z Buñuelom? V neporavnanih računih (vsaj tako misli Henri) s Séverine, ki jo v novi inkarnaciji odigra Bulle Ogier, še ena ikona francoskega filma. Henri jo po naključju zagleda na pariških ulicah in ji prične slediti; a bolj

ko si želi srečanja, bolj se mu lepotica izogiba, in bolj ko se mu izogiba, pogosteje Henri visi v nočnem baru luksuznega hotela, ki v *Belle toujours* prevzame vlogo skrivnega bordela Madame Anais, kar poudarjata tako stalni gostji, premalo zaposleni prostitutki, kot olje na platnu z motivom gole ženske, prisotno v obeh filmih. Henrija sprva dojemamo kot ranljivega, osamljenega in v intimnem življenju razočaranega starca, toda de Oliveira nam pripravi prvovrstno presenečenje, (zelo dolgo) sklepno sekvenco, formalno konzervativen, a delikatno osvetljen prizor intimne večerje med Henrijem in Séverine, ki naj bi med nesojena ljubimca prinesel spravo, v resnici pa lepotici prinese ponižanje in Henriju moralno zadoščenje. *Belle toujours* prinaša številne de Oliveirove konstante, na primer formalno in dramaturško strogost, medtem ko preudarnost in režiserjevo pregovorno poglobljenost (nekomunikativnost?) dopolnjujejo razigrane vinjete in vseprisotni črni humor.

Werner Herzog, drugi veliki cineast, se je v težnji po predelovanju že obstoječega materiala lotil kar lastnega opusa, dokumentarca *Mali Dieter hoče leteti* (Little Dieter Needs to Fly), ki ga je z Dieterjem Denglerjem, veteranom zgodnjih dni ameriške vpletenosti v Vietnamu, človekom, ki si je v življenju želel le eno, leteti, posnel leta 1997. Ponovimo neverjetno zgodbo: Dieterju Denglerju po drugi svetovni vojni ni bilo usojeno postati pilot. Pri osemnajstih se je iz Nemčije preselil v ZDA, tolkel revščino, dve leti lupil krompir v

vojski, nakar so se mu končno uresničile sanje; postal je pilot, leta 1966 so ga poslali na misijo v JV Azijo (Laos), toda takoj po prihodu so ga sestrelili in zajeli Vietkongovci. Po večmesečnem mučenju in stradanju je z nekaj ameriški ujetniki pobegnil, a pravi test vzdržljivosti – nepregledna džungla – jih je šele čakal.

Herzog je z *Rescue Dawn*, holivudsko dramatisacijo Denglerjeve avanture (film je koproduciral MGM!), presenetil, saj se v petinštiridesetletni karieri ni vračal k starim temam, sploh pa ne z zvezdniško zasedbo (Denglerja igra Christian Bale) in v formi razmeroma konzervativnega akcijskega (anti)spektakla, ki s sklepnim patriotskim zanosom in vihtenjem ameriške zastave nevarno evocira idejo holivudskega populizma. Da gre za zdravo obliko samoironije, nemara potrjuje naziv Herzogove priložnostne produkcije (Top Gun Productions!); da pri pretirano čustvenem zaključku ne gre za slepi patriotizem, temveč za posledice edinstvene izkušnje človeka, ki mu je tuja dežela (ZDA, ne Laos) uresničila dolgoletne sanje, pa je potrdil že *Mali Dieter*. Če je Denglerjevo čustveno izpoved v *Malem Dietru* prizemljal Herzogov nezagrešljivi »ironični sadizem« (ekipa se je vrnila na resnična prizorišča JV Azije, kjer je moral postarani Dengler z lokalnimi Vietnamci ponoviti agonijo in beg, med drugim so ga ponovno zvezali in vlačili skozi džunglo!), potem *Rescue Dawn* prizemljita avtentičnost in nesenzacionalistično prikazovanje boja človeka z naravo. Kar je dandanes precej redka vrlina.